

Wie of wat gaat onze klimaatbelofte redden?

15-09-2020 Energiepodium

Nederland heeft geen goed track record als het aankomt op het realiseren van de klimaatdoelen, stelt Martien Visser. CCS kan wel eens de reddende engel blijken.

De Europese commissie wil het EU CO₂-doel voor 2030 opschroeven van -40% naar -55%. Het Europees Parlement wil zelfs naar -60%. Nederland heeft openlijk voor een steviger Europees CO₂-doel bejverd en moet volgen. Logisch lijkt de Nederlandse stap van -49% naar -55% in 2030. Dat betekent een extra daling van de CO₂-emissie met 13 Mton CO₂. Bovenop het Klimaatakkoord.

Na de ambitie volgt de uitvoering. Nederland heeft geen goed track record. Niet alleen de nationale overheid; ook provincies en gemeenten kunnen er wat van. Vrijwel nergens komt men ook maar in de buurt van de klimaatambities die de afgelopen jaren beleidsmatig werden vastgesteld.

“Ondertussen wordt driftig gezaagd aan de poten van het Klimaatakkoord”

De stand van zaken. Het PBL berekende eind vorig jaar dat de Nederlandse CO₂-emissie in 2030 35% lager zou zijn dan in 1990. De PBL nam namelijk niet alle Klimaatplannen mee. Zo geloofde men niet in de afgesproken 2 miljard m³ groengas in 2030 en ook de toepassing van CCS in 2030 was te onzeker. Inmiddels zijn er twee concrete CCS-projecten en wordt gewerkt aan groengas. Benieuwd wat het PBL daar nu van vindt. Wanneer beide lukt, scheelt dat 14 Mton CO₂ en stijgt de PBL inschatting van 35% naar 41%. Nog lang geen 49%. Maar gelukkig is er ook nog een aantal kleinere positieve ontwikkelingen. Teveel optimisme is echter niet op zijn plaats. Zo schatte het PBL het aandeel hernieuwbare energie in 2020 sinds het Energieakkoord van 2013 consequent op circa 12%, ondanks alle maatschappelijk optimisme dat de afgesproken 14% 'binnen bereik was'. We gaan dit jaar 11,5% halen, denk ik: Nederland heeft geen goed track record.

Daar komt bij dat er ondertussen driftig wordt gezaagd aan de poten van het Klimaatakkoord. Zo heeft de Tweede Kamer besloten met biomassa te stoppen als energiebron in industrie en warmtenetten. Ook geothermie zit in de problemen. Wind op land idem. En met die wijkgerichte aanpak wil het ook al niet vlotten. Alleen Amsterdam komt al 12 miljard tekort; dat is 2.000 euro per Nederlands gezin. Of u even wilt lappen. Over de warmtewet is forse ruzie; die gaat de vertraging in. Houtkachels thuis stinken, de subsidie voor pelletkachels is afgeschaft. Het FNV wil CCS bij

staalproductie schrappen. Men heeft liever waterstof. In Zweden wordt daar al mee getest. Dat de ontwikkelaars daar hebben aangeven te hopen die technologie in 2035 onder de knie te hebben, doet blijkbaar niet ter zake. En laten we de elektriciteitsnetten niet vergeten. Een groot deel van Nederland is inmiddels gesloten voor nieuwe wind- en zonprojecten. We zijn dus lekker bezig. De conclusie is dat het voor Nederland een geweldige opgave wordt om in 2030 de geplande -49% te halen. En daar moet dus nog 13 Mton CO2 bij. Mooie opdracht voor de politieke partijen als ze hun plannen voor doorrekening aan PBL voorleggen.

“Grote infrastructurele projecten vergen tenminste 5-7 jaar en vaak langer dan 10 jaar”

Een paar zaken kunnen ze meteen schrappen: zo telt de CO2-emissie door de zeescheepvaart en luchtvaart niet mee in de nationale target. Ook de inzet van biomassa als grondstof scoort niet. TenneT heeft aangegeven dat men voor 2030 geen nieuwe elektriciteitsstracés kan realiseren. Een forse toename van de elektriciteitsvraag is daarmee uitgesloten. Voor grootschalige toepassing van groene waterstof komt 2030 ook te vroeg. Sowieso vergen grote infrastructurele projecten 5 tot 7 jaar en vaak langer dan 10 jaar. Dus als we überhaupt nog iets stevigs willen in 2030, dan zal daar volgend jaar direct

na de verkiezingen een besluit over moeten worden genomen.

Het elektrisch vervoer dan. Daar lijkt me wel wat te halen, dus laten we flink doen. Stel, we verbieden de verkoop van nieuwe auto's met benzine en diesel volledig vanaf 2023. Dan komen we uit op 3 miljoen elektrische auto's in 2030 en dat scheelt in vergelijking met het Klimaatakkoord 2 Mton CO₂. Of het van Europa mag, weet ik even niet

“U gaat bij de burens douchen, om uw huis energieneutraal te maken.”

Bij de gebouwde omgeving moeten we ons echter maar niet rijker rekenen. Er is al een enorme klimaatopgave en de kans op tegenvallers is vele malen groter dan op meevallers. Een groter percentage hernieuwbare elektriciteit idem dito. Niet alleen zijn er problemen met het netwerk, ook komt vanaf in 2030 de zon en wind elektriciteit ons in Noordwest-Europa al de oren uit, zodra het waait of zonnig is. En biomassa willen we niet. Voor kernenergie is het te laat. Maar stel, we plaatsen toch nog 3 GW wind op zee bij, dat levert ons dan netto pakweg nog eens 2 Mton op.

Nog 10 Mton te gaan en dat betekent dat automatisch de pijlen zullen worden gericht op de industrie en de

landbouw. Veel ideeën zijn niet meer dan het verplaatsen van emissies. U gaat bij de burens douchen, om uw huis energieneutraal te maken. Ik schreef al eerder: minder koeien helpt niet, zolang we evenveel vlees, kaas en melk blijven eten. Evenzo helpt de sluiting van een staal- of cementfabriek niet, zolang we staal en cement blijven gebruiken. Terwijl we juist voor hernieuwbare en energiezuinige projecten relatief veel staal en beton benutten.

Aan het nationale en regionale journaal de schone taak iedere opportunist die toch met dat soort voorstellen durft te komen, volledig te filteren. Tegelijk moeten we ons in een land waar Apps en mondkapjes omstreden zijn als remedie tegen een levensbedreigende ziekte, maar niet te rijk rekenen met gedragsveranderingen. Dat betreft zeer langzame processen die zich niet of nauwelijks laten sturen en in 2030 dus weinig effect zullen sorteren. Overigens: ook allemaal een extra dag in de week geen vlees eten levert slechts beperkte CO₂-winst op.

“Al eerder fungeerde CCS als de grote gatendichter tussen ambitie en werkelijkheid”

Blijft over CCS. Tijdelijk wellicht, maar het is niet anders. Al eerder fungeerde CCS als de grote gatendichter tussen ambitie en werkelijkheid. Toen de politieke

partijen in 2017 hun verkiezingsprogramma's door het PBL lieten doorrekenen, moesten GroenLinks, ChristenUnie en D66 om hun ambities waar te kunnen maken respectievelijk 13, 16 en 18 Mton CCS in hun klimaatplannen stoppen.

Mits we snel besluiten, kunnen de industriegebieden van Zeeland, Groningen en Limburg worden aangesloten op de te ontwikkelen CCS-infrastructuur op zee. Dat zorgt dan tevens voor een level playing field tussen de Nederlandse industrieclusters. Of dat via blauwe waterstof moet of via aftapping van CO₂ bij de schoorstenen is nog nader te bepalen. De huidige CCS-plannen betreffen 10 Mton. Dat moet naar 20 Mton, zodat we samen 4 Mton uit elektrisch vervoer en elektriciteit in de buurt van 55% reductie komen, waar we in Europa zo hard voor hebben gepleit.

Martien Visser

Martien Visser is lector energietransitie & netintegratie, Hanzehogeschool Groningen en Manager Corporate Strategy bij Gasunie. Hij schrijft zijn column op persoonlijke titel. Zijn mening komt niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Hanzehogeschool of Gasunie.